

Republika e Kosovës
Republika Kosova – Republic of Kosovo

Autoriteti i Aviacionit Civil i Kosovës
Autoritet Civilnog Vazduhoplovstva Kosova
Civil Aviation Authority of Kosovo

**RREGULLORE NR. 02/2017 PËR PËRCAKTIMIN E KËRKESAVE PËR PËRDORIMIN E HAPËSIRËS SË PËRBASHKËT AJRORE
DHE PROCEDURAT OPERATIVE PËR SHMANGIEN E PËRPLASJEVE NË AJËR**

**UREDBA BR. 02/2017 O ZAHTEVIMA KORIŠĆENJA ZAJEDNIČKOG VAZDUŠNOG PROSTORA I OPERATIVNIH PROCEDURA
ZA IZBEGAVANJE SUDARA U VAZDUHU**

**REGULATION NO. 02/2017 LAYING DOWN COMMON AIRSPACE USAGE REQUIREMENTS AND OPERATING
PROCEDURES FOR AIRBORNE COLLISION AVOIDANCE**

<p>Drejtori i Përgjithshëm i Autoritetit të Aviacionit Civil të Republikës së Kosovës,</p> <p>Në mbështetje të nenit 3.5 pika (i), 15.1 pika (a), (c), (e) dhe (j) të Ligjit Nr. 03/L-051 për Aviacionin Civil ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës", Viti III, Nr. 28, të 4 qershor 2008),</p> <p>Duke pasur parasysh,</p> <p>Detyrimet ndërkombëtare të Republikës së Kosovës drejt Marrëveshjes Shumëpalëshe për Krijimin e Hapësirës së Përbashkët Evropiane të Aviacionit (në tekstin e mëtejme "Marrëveshja HPEA") që prej hyrjes së saj të përkohshme në fuqi në Kosovë më 10 tetor 2006,</p> <p>Me qëllim të zbatimit të Rregullores së Komisionit (EC) Nr. 1332/2011 për përcaktimin e kërkesave për përdorimin e hapësirës së përbashkët ajrore dhe procedurat operative për shmangien e përplasjeve në ajër, të amandamentuar me Rregulloren e Komisionit (BE) nr. 2016/583 të datës 15 prill 2016 për amendamentin e Rregullores së Komisionit (EC) Nr. 1332/2011 për</p>	<p>Generalni direktor Autoriteta Civilnog Vazduhoplovstva Republike Kosovo,</p> <p>Na osnovu člana 3.5 tačke (i), 15.1 tačke (a), (c), (e) i (j) Zakona br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list Republike Kosovo“, Godina III, br. 28, od 4. juna 2008.),</p> <p>Uzimajući u razmatranje,</p> <p>Međunarodne obaveze Republike Kosovo prema Multilateralnom sporazumu o osnivanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (u daljem tekstu „Sporazum ECAA“) od njegovog privremenog stupanja na snagu za Kosovo od 10. oktobra 2006. godine,</p> <p>Sa ciljem sprovođenja Uredbe Komisije (EZ) br. 1332/2011 koja propisuje uslove o upotrebi zajedničkog vazdušnog prostora i operativni postupci za izbegavanje sudara u vazduhu, izmenjena i dopunjena Uredbom Komisije (EU) br. 2016/583 od dana 15. april 2016. godine za izmenu i dopunu Uredbe (EU) br. 1332/2011 koja podnosi zajedničke uslove korišćenja zajedničkog vazdušnog prostora i</p>	<p>Director General of Civil Aviation Authority of the Republic of Kosovo,</p> <p>Pursuant to Articles 3.5 item (i), 15.1 item (a), (c), (e) and (j) of the Law No. 03/L-051 on Civil Aviation ("Official Gazette of the Republic of Kosovo", Year III, No. 28, of 4 June 2008),</p> <p>Taking into consideration,</p> <p>International obligations of the Republic of Kosovo towards Multilateral Agreement on Establishing the European Common Aviation Area (hereinafter "ECAA Agreement") since its provisional entry into force for Kosovo on 10 October 2006,</p> <p>With the aim of implementing Commission Regulation (EC) No 1332/2011 laying down common airspace usage requirements and operating procedures for airborne collision avoidance, amended by Commission Regulation (EU) 2016/583 of 15 April 2016 amending Regulation (EU) No 1332/2011 laying down common airspace usage</p>
---	---	---

<p>përcaktimin e kërkesave për përdorimin e hapësirës së përbashkët ajrore dhe procedurat operative për shmangien e përplasjeve në ajër,</p> <p>Pas përfundimit të procesit të konsultimit publik të palëve të interesuara, në përputhje me Udhëzimin Administrativ Nr. 01/2012 për procedurat e konsultimit publik të palëve të interesuara,</p> <p>Me anë të kësaj nxjerr këtë:</p> <p style="text-align: center;">REGULLORE Nr. 02/2017 PËR PËRCAKTIMIN E KËRKESAVE PËR PËRDORIMIN E HAPËSIRËS SË PËRBASHKËT AJRORE DHE PROCEDURAT OPERATIVE PËR SHMANGIEN E PËRPLASJEVE NË AJËR</p> <p style="text-align: center;"><i>Neni 1</i> Lënda dhe fushëveprimi</p> <p>Kjo Rregullore përcakton kërkesat e përdorimit të hapësirës së përbashkët</p>	<p>operativnih procedura za izbegavanje sudara u vazduhu,</p> <p>Nakon završetka procesa javnih konsultacija zainteresovanih strana, u skladu sa Administrativnim uputstvom br. 01/2012 o procedurama za javnu konsultaciju zainteresovanih strana,</p> <p>Donosi sledeću:</p> <p style="text-align: center;">UREDBA BR. 02/2017 O ZAHTEVIMA KORIŠĆENJA ZAJEDNIČKOG VAZDUŠNOG PROSTORA I OPERATIVNIH PROCEDURA ZA IZBEGAVANJE SUDARA U VAZDUHU</p> <p style="text-align: center;"><i>Član 1</i> Predmet i obim</p> <p>Ova Uredba propisuje uslove za upotrebu zajedničkog vazdušnog prostora i</p>	<p>requirements and operating procedures for airborne collision avoidance,</p> <p>Upon completion of the process of public consultation of interested parties, in accordance with the Administrative Instruction No. 01/2012 on procedures for public consultation of interested parties,</p> <p>Hereby issues the following:</p> <p style="text-align: center;">REGULATION NO. 02/2017 LAYING DOWN COMMON AIRSPACE USAGE REQUIREMENTS AND OPERATING PROCEDURES FOR AIRBORNE COLLISION AVOIDANCE</p> <p style="text-align: center;"><i>Article 1</i> Subject matter and scope</p> <p>This Regulation lays down common airspace usage requirements and</p>
--	--	---

<p>ajrore dhe procedurat operative për shmangien e përplasjeve në ajër që duhet të përmbushen nga:</p> <p>(a) operatorët e mjeteve ajrore të referuar sipas nenit 4(1)(b) dhe (c) të Shtojcës së Rregullores së AAC Nr. 03/2009 (e cila transponon në rendin e brendshëm juridik të Republikës së Kosovës, Rregulloren (EC) Nr. 216/2008) të ndryshuar, për fluturime të ndërmarra brenda apo jashtë Republikës së Kosovës; dhe</p> <p>(b) operatorët e mjeteve ajrore të referuar sipas nenit 4(1)(d) të Shtojcës së Rregullores së AAC Nr. 03/2009, që realizojnë fluturime brenda hapësirës ajrore mbi territorin pjesë e Traktatit si dhe në çdo hapësirë tjetër ku palët e asociuara të HPEA zbatojnë Rregulloren (KE) Nr. 551/2004 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit, të transpozuar në rendin e brendshëm ligjor të Republikës së Kosovës nga Rregullorja e AAC Nr. 10/2009.</p>	<p>operativne procedure za izbegavanje sudara u vazduhu koje treba da budu ispunjeni od strane:</p> <p>(a) operator aviona iz člana 4(1)(b) i (c) Dodatka Uredbe ACV Br. 03/2009 (koja prenese na unutrašnji pravni poredak Republike Kosova Uredbu (EZ) br. 216/2008), izmenjene i dopunjene, koji preduzimaju letove unutar ili van Republike Kosova; i</p> <p>(b) operator aviona iz člana 4(1)(d) Dodatka Uredbe ACV Br. 03/2009 koji preduzimaju letove u okviru vazdušnog prostora iznad teritorije na koju se Ugovor odnosi, kao i na bilo koji vazdušni prostor gde Asocijacija Stranke ECAA primenjuju Uredbu (EZ) br. 551/2004 Evropskog parlamenta i Saveta, prenesenog u unutrašnji pravni poredak Republike Kosovo uredbom ACV br. 10/2009.</p>	<p>operating procedures for airborne collision avoidance to be fulfilled by:</p> <p>(a) operators of aircraft referred to under Article 4(1)(b) and (c) of the Annex to the CAA Regulation No 03/2009 (transposing into the internal legal order of the Republic of Kosovo, Regulation (EC) No. 216/2008) as amended, undertaking flights into, within or out of the Republic of Kosovo; and</p> <p>(b) operators of aircraft referred to under Article 4(1)(d) of the Annex to the CAA Regulation No 03/2009 undertaking flights within the airspace above the territory to which the Treaty applies as well as in any other airspace where ECAA Associated Parties apply Regulation (EC) No 551/2004 of the European Parliament and of the Council, which is transposed into the internal legal order of the Republic of Kosovo as CAA Regulation No 10/2009.</p>
---	--	---

<p style="text-align: center;"><i>Neni 2</i> Përkufizimet</p>	<p style="text-align: center;"><i>Član 2</i> Definicije</p>	<p style="text-align: center;"><i>Article 2</i> Definitions</p>
<p>Për qëllime të kësaj Rregulloreje përkufizimet e mëposhtme do të zbatohen:</p> <p>(1) “sistemi i shmangies së përplasjes në fluturim (ACAS)” do të thotë një sistem për aeroplanë i bazuar në sinjalet e transponderit të radarit të mbikëqyrjes sekondare (SSR), i cili vepron në mënyrë të pavarur nga pajisjet e bazuara në tokë për të ofruar këshilla pilotëve për aeroplanët potencialisht konfliktual të cilët janë të pajisur me transponder SSR;</p> <p>(2) “sistemi i shmangies së përplasjes në fluturim II (ACAS II)” do të thotë një sistem të shmangies së përplasjeve të mjeteve në fluturim, i cili ofron këshillime për zgjidhjet vertikale përveç këshillimeve të trafikut;</p> <p>(3) “treguesi këshillues për zgjidhje (RA)” do të thotë një tregues që i</p>	<p>Za svrhe ove Uredbe primenjuju se sledeće definicije:</p> <p>(1) „sistem za izbegavanje sudara u vazduhu (ACAS)” znači vazdušni sistem zasnovan na signalima transpondera radara za sekundarno nadgledanje (SSR) koji rade nezavisno sa opreme na tlu kako bi pružili savet pilotu potencijalne konfliktne letelice koje su opremljene transponderima SSR-a;</p> <p>(2) „Sistem za izbegavanje sudara u vazduhu II (ACAS II)” znači sistem za izbegavanje sudara u vazduhu koji pruža savete za razrešenje vertikalne rezolucije pored saobraćajnih saveta;</p> <p>(3) „Naznaka saveta za razrešenje (RA)” znači naznaka data posadi leta koja preporučuje manevar sa ciljem da se obezbedi odvajanje od</p>	<p>For the purposes of this Regulation the following definitions shall apply:</p> <p>(1) “airborne collision avoidance system (ACAS)” means an aircraft system based on secondary surveillance radar (SSR) transponder signals which operates independently of ground-based equipment to provide advice to the pilot on potential conflicting aircraft that are equipped with SSR transponders;</p> <p>(2) “airborne collision avoidance system II (ACAS II)” means an airborne collision avoidance system which provides vertical resolution advisories in addition to traffic advisories;</p> <p>(3) “resolution advisory (RA) indication” means an indication given to the flight crew recommending a manoeuvre</p>

<p>jepet ekuipazhit të fluturimit i cili rekomandon një manovër që ka për qëllim të ofrojë largimin nga të gjitha kërcënimet apo kufizim manovrimi i cili ka për qëllim të ruaj largimin ekzistues;</p> <p>(4) “treguesi këshillues për trafikun (TA)” do të thotë një tregues që i jepet ekuipazhit të fluturimit që afërsia e mjetit tjetër ajrorë paraqet rrezik potencial.</p> <p style="text-align: center;"><i>Neni 3</i> Sistemi i shmangies së përplasjes në ajër (ACAS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aeroplanët e referuar në seksionin I të Shtojcës së kësaj Rregullore do të pajisen me dhe të operojnë në përputhje me rregullat dhe procedurat e përcaktuara në Shtojcë. 2. Republika e Kosovës do të siguroj që operimi i aeroplanëve të referuar në nenin 1(2)(a) të Shtojcës së Rregullores së AAC Nr. 03/2009 janë në përputhje me rregullat dhe procedurat e 	<p>svih pretnji ili ograničenje manevra namenjen da održi postojeće razdvajanje;</p> <p>(4) „Naznaka za savet u vezi sa saobraćajem (TA)“ znači naznaka data posadi leta da blizina druge letelice predstavlja potencijalnu pretnja.</p> <p style="text-align: center;"><i>Član 3</i> Sistem za izbegavanje sudara u vazduhu (ACAS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Avioni iz Odeljka I dodatka koji ide uz Uredbu biće opremljeni i radiće u skladu sa pravilima i postupcima navedenim u dodatku. 2. Republika Kosova osigurava da operacije aviona iz člana 1(2)(a) dodatka Uredbe ACV Br. 03/2009 budu u skladu sa pravilima i postupcima navedenim u dodatku u skladu sa uslovima navedenim u tom članu. 	<p>intended to provide separation from all threats or a manoeuvre restriction intended to maintain existing separation;</p> <p>(4) “traffic advisory (TA) indication” means an indication given to the flight crew that the proximity of another aircraft is a potential threat.</p> <p style="text-align: center;"><i>Article 3</i> Airborne collision avoidance system (ACAS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The aeroplanes referred to in Section I of the Annex to this Regulation shall be equipped with and operated in accordance with the rules and procedures as specified in the Annex. 2. Republic of Kosovo shall ensure that operation of aeroplanes referred to in Article 1(2)(a) of the Annex to the CAA Regulation No 03/2009 comply with the rules and procedures specified in
---	--	--

<p>përcaktuara në Shtojcë, në përputhje me kushtet e caktuara në këtë nen.</p> <p style="text-align: center;"><i>Neni 4</i> Hyrja në fuqi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kjo Rregullore hyn në fuqi pesëmbëdhjetë (15) ditë pas nënshkrimit të saj. 2. Neni 3 do të aplikohet nga 1 mars 2012. 3. Me përjashtim të paragrafit 2, në rastin e mjeteve ajrore me certifikatë të vlefshmërisë ajrore të lëshuar para datës 1 mars 2012, Neni 3 do të zbatohet nga 1 dhjetori 2015. <p>Prishtinë, 08.08.2017</p> <p style="text-align: center;">_____ Dritan Gjonbalaj Drejtor i përgjithshëm</p>	<p style="text-align: center;"><i>Član 4</i> Stupanje na snagu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ova Uredba stupa na snagu petnaest (15) dana od dana potpisivanja. 2. Član 3 primenjuje se od 1. marta 2012. godine. 3. Izuzetno od člana 2, u slučaju vazduhoplova sa individualnim certifikatom o plovidbenosti izdatog prije 1. marta 2012. godine, član 3. primenjuje se od 1. decembra 2015. godine. <p>Priština, 08.08.2017.</p> <p style="text-align: center;">_____ Dritan Gjonbalaj Generalni direktor</p>	<p>the Annex in accordance with the conditions set out in that Article.</p> <p style="text-align: center;"><i>Article 4</i> Entry into force</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. This Regulation shall enter into force fifteen (15) days upon its signature. 2. Article 3 shall apply as of 1 March 2012. 3. By way of derogation from paragraph 2, in the case of aircraft with an individual certificate of airworthiness issued before 1 March 2012, Article 3 shall apply as of 1 December 2015. <p>Prishtina, 08.08.2017.</p> <p style="text-align: center;">_____ Dritan Gjonbalaj Director General</p>
---	---	---

SHTOJCA	DODATAK	ANNEX
<p align="center">Sistemi i shmangies së përplasjes në ajër (ACAS) II</p> <p align="center">(Pjesa-ACAS)</p>	<p align="center">Sistemi za izbegavanje sudara u vazduhu (ACAS) II</p> <p align="center">(Deo - ACAS)</p>	<p align="center">Airborne collision avoidance systems (ACAS) II</p> <p align="center">(Part-ACAS)</p>
<p>AUR.ACAS.1005 Kërkesa e performansës</p> <p>(1) aeroplanët e mëposhtëm me turbinë duhet të pajisen me versionin logjik të shmangies së përplasjes 7.1 të ACAS II:</p> <p>(a) aeroplanët me masë maksimale të ngritjes së certifikuar që tejkalon 5 700 kg; ose</p> <p>(b) aeroplanët e autorizuar për të bartur më shumë se 19 pasagjerë.</p> <p>(2) Mjetet ajrore që nuk referohen në pikën (1), por që do të pajisen në baza vullnetare me ACAS II, do të kenë versionin logjik të shmangies së përplasjeve 7.1.</p>	<p>AUR.ACAS.1005 Uslov učinka</p> <p>(1) Avioni na turbinski pogon koji slede biće opremljeni logikom za izbegavanje sudara verzije 7.1 od ACAS II:</p> <p>(a) avioni sa sertifikovanom maksimalnom masom koja prelazi 5,700 kg; ili</p> <p>(b) avioni ovlašćeni da prevoze više od 19 putnika.</p> <p>(2) Avion koji nije naveden u tački (1) ali će biti opremljen na dobrovoljnoj bazi sa ACAS II, imaće logičnu verziju 7.1 za izbegavanje sudara.</p>	<p>AUR.ACAS.1005 Performance requirement</p> <p>(1) The following turbine-powered aeroplanes shall be equipped with collision avoidance logic version 7.1 of ACAS II:</p> <p>(a) aeroplanes with a maximum certificated take-off mass exceeding 5 700 kg; or</p> <p>(b) aeroplanes authorised to carry more than 19 passengers.</p> <p>(2) Aircraft not referred to in point (1) but which will be equipped on a voluntary basis with ACAS II, shall have collision avoidance logic version 7.1.</p>

<p>(3) Pika (1) nuk zbatohet për sistemet e mjeteve ajrore pa pilot.</p> <p>AUR.ACAS.1010 Trajnimi ACAS II</p> <p>Operatorët do të përcaktojnë procedurat operative të ACAS II dhe programet e trajnimit në mënyrë që ekuipazhi të trajnohet në mënyrë adekuate për të shmangur përplasjet dhe të jetë kompetent për përdorimin e pajisjeve ACAS II.</p>	<p>(3) Tačka (1) ne primenjuju se na sisteme za bespilotne letelice.</p> <p>AUR.ACAS.1010 Obuka ACAS II</p> <p>Operatori uspostavljaju operative procedure i programe obuka tako da je posada leta prikladno obučena u izbegavanju sudara i nadležna u korišćenju opreme ACAS II-a.</p>	<p>(3) Point (1) shall not apply to unmanned aircraft systems.</p> <p>AUR.ACAS.1010 ACAS II training</p> <p>Operators shall establish ACAS II operational procedures and training programmes so that the flight crew is appropriately trained in the avoidance of collisions and competent in the use of ACAS II equipment.</p>
---	--	--